

Immigració i govern local. Experiències i reptes. IV Seminari Immigració i Europa.

L'acollida de la immigració i la gestió de la convivència.

**Mataró: El pla municipal per a la nova ciutadania.
Josep Palacios i Manuel**

Josep Palacios i Manuel

*Comissionat per al Pla de la Nova Ciutadania,
Ajuntament de Mataró*

La nostra societat, els nostres municipis i les nostres ciutats han estat testimoni durant els darrers anys de l'arribada d'un conjunt important de persones que han emigrat dels seus països d'origen amb l'objectiu de buscar unes oportunitats laborals i unes condicions de vida que, sovint, en els seus països no tenien. Aquestes persones han pres l'opció, sovint sense massa possibilitat de poder escollir, de buscar aquestes condicions i aquesta qualitat de vida en societats com la nostra, en què es donen els factors imprescindibles per ser societats d'acollida, com per exemple, entre d'altres, el treball, l'educació i la sanitat. En definitiva, unes condicions de vida dignes.

Aquests fluxos migratoris suposen, sens dubte, uns nous reptes i uns nous impactes, sobretot en l'àmbit social, cultural, demogràfic i econòmic, especialment els darrers anys, en què hi ha hagut un increment molt important, tant pel que fa a la quantitat com a la diversitat de les zones d'origen. Aquest nombrós increment, que encara no s'ha aturat, fa que des de l'Administració municipal intentem donar resposta a l'allau de demandes i problemàtiques que se'ns plantegen.

Els municipis, l'Administració local, per la seva proximitat amb la ciutadania, és l'administració més propera i és la que ha de donar resposta, en primera instància, a aquestes noves realitats. Tanmateix, els municipis no tenen els recursos ni les competències per a la regulació dels fluxos migratoris; ni la capacitat per tal de regular-los jurídicament ni la capacitat competencial ni econòmica per estructurar el conjunt de programes i actuacions que garanteixin els drets i els deures dels nousvinguts, la universalització dels serveis, la igualtat d'oportunitats, en definitiva, l'exercici de la plena ciutadania.

La regulació legal i els criteris d'accés al nostre territori els fixa l'Estat, i l'Administració autonòmica té la responsabilitat de dissenyar i posar en marxa polítiques d'integració de les persones nousvingudes; però és l'Administració local, els ajuntaments, qui, com a representants més propers a la ciutadania, ens trobem en la situació d'haver de gestionar aquest fenomen estructural i global, i ens toca fer front als nombrosos reptes que aquest nou context ens planteja. Malgrat això, cal mantenir una actitud proactiva davant d'aquest escenari, ja que la passivitat pot provocar situacions de conflicte difícils de gestionar.

Per totes aquestes qüestions, des dels municipis hem d'abordar totes les problemàtiques i els impactes des d'una visió integral, transversal i estratègica de la realitat. Per això, les polítiques d'immigració necessiten primordialment d'un gran pacte entre totes les administracions, no només la local, sinó també l'Administració autonòmica i l'Administració estatal.

Per tant, des de l'àmbit municipal, les actuacions en matèria d'immigració s'han d'articular sobre la base de dos grans eixos: els processos d'acollida i les polítiques de cohesió i ciutadania, sense oblidar que la gestió de la immigració i la dels seus impactes s'han de fer des d'una visió estratègica, i que les nostres actuacions s'han d'adreçar a tota la ciutadania.

De la mateixa manera, és imprescindible treballar les polítiques d'immigració des del consens, la coordinació i la corresponsabilitat entre els agents, les administracions i les institucions públiques i, en general, el treball en xarxa amb tots aquells agents econòmics i socials que tenen relació amb els processos migratoris.

Mataró és una ciutat que ja té una certa experiència en el treball amb les persones nouvingudes. Els primers immigrants van començar a arribar de la zona subsahariana, sobretot de Gàmbia i Senegal a final dels anys setanta. S'han realitzat molts programes i actuacions sobretot des de l'àmbit dels serveis socials, la sanitat i l'ensenyament, per afavorir la integració de la població nouvinguda.

Els darrers anys, sobretot durant el darrer mandat electoral, 1999-2003, hi ha hagut un augment molt considerable d'immigrants. L'1 de gener de 2000, Mataró tenia una població de 105.685 habitants, 4.140 dels quals van néixer fora de l'Estat espanyol, la qual cosa representava un 3,91% de població estrangera, just el doble de la mitjana de Catalunya.

D'acord amb les dades analitzades al Padró d'Habitants, en data 31 de desembre del 2005, Mataró té una població de 119.130 persones, de les quals 17.433 són estrangeres, és a dir, el 14,63% del total de població. En aquests cinc anys la ciutat ha tingut un increment total del 12,7% de població, mentre que l'augment dels estrangers en el mateix període ha estat del 420%.

A aquest aspecte cal afegir-hi que les zones de procedència dels immigrants s'han diversificat. A la població d'origen subsaharià s'hi ha afegit, d'una manera molt important, la població del nord d'Àfrica, principalment del Marroc. Però també és important la comunitat de persones que provenen del continent americà, sobretot d'Amèrica Central i del Sud, com també les persones que vénen del Sud-est Asiàtic, i dels països de l'antiga Europa de l'Est. No hem d'oblidar que, a més, estem en una fase de construcció i d'ampliació de la Unió Europea, i que en un període de pocs anys, una bona part d'aquests països seran membres de ple dret. Seran –molts d'ells ja ho són–, per tant, ciutadans europeus, amb igualtat de drets i de deures i amb absoluta llibertat de moviment dins dels Estats Membres, la qual cosa canviarà completament la situació jurídica i administrativa i els seus estatus personals.

Sembla evident que la nostra societat encara no està preparada per assumir un volum tan important de persones immigrants. Tot i que, en termes

generals, es pot afirmar que no hi ha situacions generalitzades de rebuig ni de conflictes, les ciutats i els barris només poden assumir, de manera natural, un increment determinat de persones nouvingudes. Quan es sobrepassa un determinat volum, ja sigui per l'arribada massiva de persones o per la seva concentració en una zona de la ciutat, és fàcil que sorgeixin tensions i percepcions negatives per part de la població autòctona.

En aquests cinc anys, a més, han augmentat dos elements que hem de tenir molt presents. D'una banda la diversificació de les zones d'origen, i de l'altra, la concentració de la població nouvinguda en determinades zones de la ciutat. En aquest sentit, cal destacar que, actualment, El Palau té més del 30% d'immigrants, Rocafonda el 25% i Cerdanyola Sud arriba al 22%.

Aquesta situació no és només una estadística, sinó que es reflecteix en tots els àmbits: escolar, sanitari, veïnal, convivencial, espai públic... Tot plegat fa que augmenti la percepció negativa per part de molts sectors de la població autòctona, que s'agreuja amb els prejudicis i amb els rumors, cada vegada més generalitzats, de suposats tractes de favor de les administracions envers els immigrants (impostos, beques i ajuts, horaris comercials, etc.).

Hem de tenir en compte també altres elements. L'Ajuntament de Mataró s'ha dotat d'uns instruments per treballar la integració de la població nouvinguda: el Pacte per a la Nova Ciutadania (consens polític), el Pla Municipal per a la Nova Ciutadania, com a eina de treball per a la integració, i el Consell Municipal per a la Convivència, com a mecanisme de participació de les entitats, de debat i d'espai de reflexió.

És evident que aquestes eines i estratègies d'intervenció han estat molt positives i imprescindibles per a la gestió de la immigració, la diversitat i la cohesió de la nostra ciutat. Malgrat tot, hi ha elements que han sorgit darrerament o que s'han incrementat i que cal seguir i tenir en compte:

- El procés de normalització i el possible impacte de persones que ens podran arribar a un any vista gràcies al reagrupament familiar.
- El nivell de concentració en determinats barris de la ciutat.
- La competència pel mercat laboral, sobretot en el tèxtil, i per l'accés als recursos públics, que, d'altra banda, són insuficients.
- La dificultat de l'accés a l'habitatge per a tota la població en general, però encara més difícil per als immigrants.

Les dades de l'Observatori, i sobretot amb els estudis comparatius que ja podem establir, ens diuen que, actualment, el flux migratori no s'ha aturat, i que ara com ara no hi ha cap indicador que ens faci pensar que a curt termini s'aturarà, tot i que sí que es pot alentir una mica, sobretot si el procés de creixement econòmic s'atura i no apareixen nous habitatges al mercat.

A més, cal tenir present el darrer procés de normalització d'immigrants, que es va fer des del mes de febrer al mes de maig de l'any passat. És evident que aquest procés comportarà un increment de persones, moltes de les quals s'incorporaran a la ciutat a causa del reagrupament familiar, un fet del qual podran gaudir aquelles persones que renovin els seus permisos de treball i de residència.

Des de l'Ajuntament de Mataró intentem treballar la cohesió social i la convivència ciutadana a partir de tres eixos fonamentals:

- La integració de les persones nouvingudes a la ciutat, mitjançant el Pla Municipal per a la Nova ciutadania, és a dir, un conjunt de programes i actuacions que tenen com a objectiu l'acollida i la integració dels estrangers. En aquest sentit destaquem les línies de treball següents:
 - Els protocols d'acollida de les persones nouvingudes.
 - El treball amb les dones nouvingudes.
 - Els programes adreçats a infants i joves nouvinguts.
 - La mediació intercultural.
 - Els convenis de col·laboració amb les entitats culturals musulmanes.
- El treball amb la població autòctona.
 - La mediació comunitària i social.
 - La policia de barri.
 - Els programes de sensibilització amb la població autòctona.
- L'increment de la qualitat de vida del conjunt de la població.
 - Pla Integral Territorial de Rocafonda-El Palau.
 - Pla Integral Territorial de Cerdanyola.
 - Pla Integral Territorial del Centre-Eixample.
 - La universalització dels serveis.

Una de les línies estratègiques d'actuació és la participació ciutadana, el treball amb xarxa amb les entitats i el seu òrgan de participació, el Consell Municipal per a la Convivència. Mitjançant aquest treball en xarxa, afavorim la corresponsabilitat en la gestió, sovint en la cogestió, enfortim el teixit associatiu amb l'aplicació del principi de subsidiarietat, la descentralització de la gestió i, sobretot, intentem garantir la igualtat d'oportunitats i la igualtat de tota la ciutadania en drets i deures.

És evident, però, que des dels ajuntaments tenim uns límits molt clars, ja que estem gestionant recursos públics, que, d'altra banda, són absolutament insuficients. I aquí és on sorgeix bona part del conflicte i dels problemes de percepció. L'actual flux migratori evidencia els problemes que la nostra societat ja tenia, i que es fa palès quan entrem en competència pel mercat laboral i pels pocs recursos públics de què es disposa.

Davant d'aquestes noves realitats socials, culturals i sovint religioses, la ciutat adquireix una nova complexitat i que sovint es percep en forma de conflicte, fruit del canvi que pateix la societat. La gestió de la complexitat, de la percepció i del conflicte és un repte comú entre les administracions, els agents socials i econòmics, i els ciutadans i ciutadanes en general. Aquest repte, i la gestió del canvi social que comporta, esdevé estratègic per a la ciutat.

Aquests canvis s'han de gestionar amb l'objectiu d'assolir la cohesió social i la ciutadania, entesa com a espai comú de convivència i de referència per a tothom, i com a estatus jurídic que estableix els drets i els deures de les persones davant la col·lectivitat, i que pressuposa la necessitat de compartir valors i pautes de comportament.

Les polítiques locals i l'Estat del benestar han de garantir la igualtat de drets i deures per a totes les persones, la normalitat de la diversitat cultural i religiosa, el respecte pels principis i valors democràtics, la cohesió social i la convivència. Des de l'Ajuntament de Mataró ho intentem fer a partir de la concertació i el consens social i polític.

És, sens dubte, el principal repte social que té la nostra societat. Un repte no solament de l'Administració local, sinó de totes les administracions i de tota la societat. Encara tenim l'oportunitat de decidir si només volem la mà d'obra que requereix el nostre sistema econòmic o, al contrari, si el que volem són ciutadans i ciutadanes amb igualtat de drets i de deures.

Mataró, desembre de 2006